№ 187 Հոկտեմբերի 30 (Նոյեմբերի 11) **1879** Հոկտեմբերի 30 (Նոյեմբերի 11) № 187

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Tифлисъ. Редакція „Мшакъ"

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչ է սպասում Թիւրքիային։ — [illegible]

ԻՆՉ Է ՍՊԱՍՈՒՄ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՆ

I

Միջազգային վէճերին հաշտարարութիւնը կայծակնային շանթի պէս թնդացրին քաղաքական հանդիսարանի մէջ, և քանի տարիներ, շանթի հարուածները ամփոփ առան հէնց այն երկրից, որի տակ այսքան ժամանակ յանդնութեամբ արշաւանք էր Հայաստանի խեղդված ձայնը։ Եւրոպա սիրահոգ խնամքների գլխով, կայծեր մի շար առաջ անցաւ, արտաքին ու էլ և մի տեղ, որ կանոնաւոր կերպով ուղարկվում էր առաջ որ Լոնդոնից Աստամբուլ, յանկարծ թռուցիկ ապստամբութիւններ առաջացան այստեղ Փոքր-Ասիայի քրիստոնեաների, Հայերի առօրեական վիճակը, յանկարծ մի անտարբեր և անհեթեթ երկրորդ դասու Անգլիայի համար, մինիստրութեան արխիւներ և Դիվանագիտական աղբաքարերի վրայ յանկարծ պատրաստ-ցան, նոյա մարդասիրութեան բըղ-ղացմունքը յանկարծ փոփոխեց և, մի կողմ դնելով նաև Աֆղանստանի ծանր գործերը, կառավարութեան բոլոր նեղքերը գարձ ու նայութիւնները, Լոնդոնի կաբինետը մէկից դարձաւ Փոքր-Ասիայի քրիստոնեաների վիճակով և Հայերի դրութեամբ։ Հանկարծ չէ՞ արդեօք առաջ Ասիայի անդամից այս հանկարծ է, բայց ով մի փոքր անգամ ուշադիր է եղել Անգլիայի քաղաքականութեան և նորա թափօց հանգամանքին Փոքր-Ասիայում, նա երբէք չի զարմանայ։

Բեռլինի դաշնադրութեան օրից մինչև հիմա Անգլիան անդադար ուսումնասիրում է Փոքր-Ասիան, նա բնաւ չէ բաւականանում իր հիւպատոսով, այլ նշանակում գինուորական մարդիկ, ճանբորդներ և տօպոգրաֆներ Հայաստանում հիւպատոս և փոխ-հիւպատոսներ, նա խուզարկում է շարունակ երկիրը, երկաթուղիների գծեր է մշակում այն տեղ, պատերազմական նշոյլ բարեկամներ կազմում, չէ թողնում և բէյերի ու տէրութեան փորձում դէպի Թիւրքիան և դէպի իր ասիան, յարաբերութիւններ կապում, բարեկամութիւն դնում Ասիական բոլոր մահմեդական ազգերի հետ և նոցա համակրութիւնը գրաւում դէպի նոր Անգլիան և ուրիշ-ների Անգլիայի համար այն երկրում թողուել է սոսկալի թշնամութեան հետ. այն տեղ, խաղ բոլոր ուշադրութիւն հաստատում է թէ՝ նա մենակ է մնացում քրիստոնեաների միակ պաշտպանը համար։ Ինչ է խնդրում՝ Անգլիան չէր կարող հէնց մի բանի միջոցով դրսից Թիւրքիայի փրկութեան միջնորդութեան և նոյնքան մթութեան գործին, երբ նա արդէն մխիթարում է թափել նոյա քաջերը իր որդւ նպատակների համար։ Մինչ, որ ինչպէս գրանք կան պակասութիւն է արդէն, որ Փոքր-Ասիան ցանկ է անկախութեան մի սոսկալի ապաքէ Ռուսաց անգամ ու Փոքր-Ասիայի անկախութիւնը և քրիստոնեաների առաջ աւաք ես զրկ միայն նորանից, որ Անգլիայի շահերն են պահանջում այդ ամենը։ Իր գործի բարեկամական յարաբերութիւններով չէ թողնելի հետ Անգլիան կոմիտէի կերպով խուզարկում է նոյա իրանց բռնած քաղաքի մէջ և հայերի ձայնը բարձրացնելով, նա առաջ և առաջ խրատում է առանում Եւրոպայի առաջ նոյնը անել Փոքր-Ասիայի հետ, ինչ արեց Ռուսաստան Հեր-ցեգ-Գովինայի վերաբերմամբ։ Այս երկու դէպքերում էլ յաջողութիւնը կատարում է մարդասիրութեան շարժառիթից դրդված, երկու դէպքում էլ միայն քրիստոնեաների վիճակն է մէջ բերվում։ Բերլին ով կարող է նախատել յաջողութիւնը...

Հայոց ազգին նախասիրութեան առաջ, սակայն, միթէ առաջ բաւական բան էր թէ՝ դէպի Անգլիան համար Հնդկաստանի ամբողջ դարպասին Եփրատի դաշտավայրերին, գաղթականների Փոքր-Ասիայի նաւահանգիստները, իր զօրքերով և զօրագունդներով պաշտպանէր Երզրումը և բոլոր Փոքր-Ասիան նշանաւոր ստրատեգիական կէտերը, որոնք գտնվում են գլխաւորապէս Հայաստանի մէջ, իր ուխտով ու փառքով պահէր բոլոր չէյլ և բէյ ցեղապետներին, ուրիշ հարկաւոր եղած ժամանակը պատրաստ թէ նորա իրանց Հնդկաստանի ռուսիսը թափել Ռուսաստանի և Պարսկաստանի սահմանների վրայ։ Միթէ առաջ բաւական բան էր Անգլիայի համար թէ Փոքր-Ասիայի հարստութիւնը արդիւնաբերվելու պէտք անգլիական ընկերութիւններով, բանկերի և կոմպանիաների միջոցով որպեսզի միայն անգլիական շուկաները, գետերի և

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻ ՔԱՆԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

«Մշակի» 159 [illegible]

[illegible] (карбункулъ, antrax, [illegible]) [illegible]

[illegible] (vapeu, furunculus, [illegible]) [illegible] (карбункулъ, antrax, [illegible]) [illegible]

[illegible] (эпидемическія) [illegible]

[illegible] (pustula [illegible] (pustula maligna, сибирская язва) [illegible]

[illegible]

բնակիչների վրա թողածն լուծ անգլիական նուաճմներ և բոլոր առաւելութեան վրա լուծ միայն անգլիական Հնդին և անգլիական բարքը: Ըսծէ այդ աւելնը կարելի է անել հետ Հնդկաստանում և Աֆրիկայի երկիրներում, ինչո՞ւ չէ կարելի այդ անել աւելի մեր երկրում... Միթէ աւելի լաւ չէր լինի այդ աւելնը, քան թէ այն ժամանակ, երբ Ռուսաստանի մի լինէր Բերլինական Հայաստանի մասնաբաժանը, բաժանելով Հայաստանը մի պատասպար հանգամանք Անգլիայի պրոտեկտորական հովանաւորութեան գէմ, Հայոց բնակիչների երկիրներ մի ազատ ճանապարհ բաց անէր դէպի Պարսկաստան և Հնդկաստան, իսկ Ռուսաստանի և բոլոր Եւրոպայի պաշտպանութեան համար խաղաղասէր և կուլտուրական հայոց ազգը հաստատիւ մէջտեղ հանդիսանար բուսւոր ազգերի գիտութիւններ հաստատակէս ընդունելու և հաստատակէս տարածելու: Բայց Անգլիան իր աչքերը ... էր հասկանում, քանի որ միայն յաւիտյան դէպքի էր աչքունում փոքր-Ասիան գրաւելու համար, ինչպէս ցոյց էր տալիս վաղվայ յաղաւածում:

Դր. Նիկողոսեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՂԱՐՍԻՑ

5 Նոյեմբերի

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՂԱՐՍԻՑ գրում են «Голосъ» լրագրին [illegible]

[illegible]